

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าโดยที่มีวิถีชีวิตร่วมกันและมารวมตัวกันเพื่อสร้างรายได้ สามารถพึ่งพาตนเองในชุมชนและระหว่างชุมชน วิสาหกิจชุมชนการตีแผ่นแร่บ้านป่าสักขวาง ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งใน 154 กลุ่มของวิสาหกิจชุมชนของอำเภอสันกำแพงที่สร้างรายได้ สร้างอาชีพให้คนในชุมชน (จากการสัมภาษณ์ นายสงวน ปัญโญสุข. 2558) ประธานกลุ่มหัตถกรรมตีลายแผ่นแร่ การรวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีองค์ประกอบ คือ ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ ผลผลิตต้องมาจากกระบวนการในชุมชน ด้วยการใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร แรงงานในชุมชนเป็นหลัก ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน ต้องเป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบ มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก มีการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย โดยหลักเหล่านี้จะทำให้วิสาหกิจชุมชนของอำเภอสันกำแพงมีความเข้มแข็ง สร้างงาน สร้างรายได้กับชุมชนเป็นจำนวนมาก และมีความยั่งยืน” หัตถกรรมตีลายแผ่นแร่ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาดั้งเดิมมาจากการตีเครื่องเงิน (ตีขันเงิน) โดยช่างตีที่ได้เรียนรู้วิชาการตีขันเงินกับปราชญ์ผู้มีความชำนาญ เมื่อปัจจุบันเครื่องเงินหายากมีราคาแพงต้นทุนสูงอีกทั้งการตีลายบนสลุงมีผู้ใช้น้อยแต่ช่างตีลายมีจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน อาชีพตีลายหลายคนได้หันไปประกอบอาชีพเกษตรกรและรับจ้าง จากปัญหานี้จึงทำให้ต้องปรับเปลี่ยนวัสดุที่ใช้จากเงินเป็นแร่สังกะสี แผ่นสแตนเลส แผ่นอลูมิเนียมที่มีคุณสมบัติที่ใช้ตีลายและขึ้นรูปแบบลายนูนสูง นูนต่ำได้ สีผิวคล้ายเงินถ้าผ่านขั้นตอนการผลิตทุกขั้นตอนแล้วจะมีความหลากหลายที่เป็นเอกลักษณ์ อ่อนช้อยสวยงาม นอกจากทางกลุ่มฯ จะส่งเสริมอาชีพให้แก่ชาวบ้านแล้วยังได้ส่งต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ เพื่อให้งานตีแผ่นแร่ได้มีการอนุรักษ์สืบต่อกันต่อไป

เครื่องเรือน หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ทำให้เกิดความสะดวกสบายในการใช้งานในส่วนต่างๆ ตามที่มนุษย์มีกิจกรรม และยังใช้สำหรับตกแต่งให้เกิดความสวยงาม ทางด้านรูปทรง จังหวะ ขนาดสัดส่วน ความสมดุล ความกลมกลืน รวมถึงประโยชน์ใช้สอย ก่อให้เกิดความสุข

สบายทั้งในบ้าน อาคาร สำนักงาน ส่วนการออกแบบ เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะอย่างหนึ่งของมนุษยชาติ ซึ่งมีประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการที่ควบคู่กันมากับมนุษย์โดยตลอด เป็นศาสตร์สาขาหนึ่งของศิลปะมนุษย์ ทุกคนต้องรู้จักและสัมผัสกับผลงานการออกแบบ อยู่ตลอดเวลา ในชีวิตและประสบการณ์ประจำวัน ไม่ว่าจะเป็ดยุคสมัยไหนก็ตาม เพราะการออกแบบนั้นคือ ความเพียรพยายามของมนุษย์ในอันที่จะจำเอาทรัพยากรต่างๆ ในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนำมาดัดแปลงขึ้น เป็นสิ่งที่จะคอยอำนวยความสะดวกสบายและเกิดคุณประโยชน์เกิดคุณค่าต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ สนองค้นหาความอยาก(Needs) ของมนุษย์ในที่สุดนั่นเอง

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นประโยชน์จึงได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องเรือน โดยการใช้หัตถกรรมตีแผ่นโลหะ (แผ่นแร่) จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ และให้ความรู้กับชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำไปใช้เป็นตัวอย่างกับอำเภอใกล้เคียงและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้วิสาหกิจชุมชนและเพื่อการพาณิชย์ที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการตีแผ่นโลหะ (แผ่นแร่) อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่
- 2.2. เพื่อประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการตีแผ่นโลหะ (แผ่นแร่) อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่
- 2.3. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนอื่น เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องเรือน การตีแผ่นโลหะ (แผ่นแร่)

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

- 3.1 ศึกษารวบรวมผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งหมด
- 3.2 ศึกษาแนวคิด /ปัญหา/ความต้องการของกลุ่มอาชีพที่ผลิตชิ้นงาน
- 3.3 กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดเชียงใหม่
- 3.4 สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากประชากรผู้สูงอายุ ในตำบลสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
- 3.5 วิเคราะห์แนวคิด/ปัญหา/ความต้องการของกลุ่มอาชีพที่ผลิตชิ้นงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

3.6 สรุปแนวคิดขั้นสุดท้าย

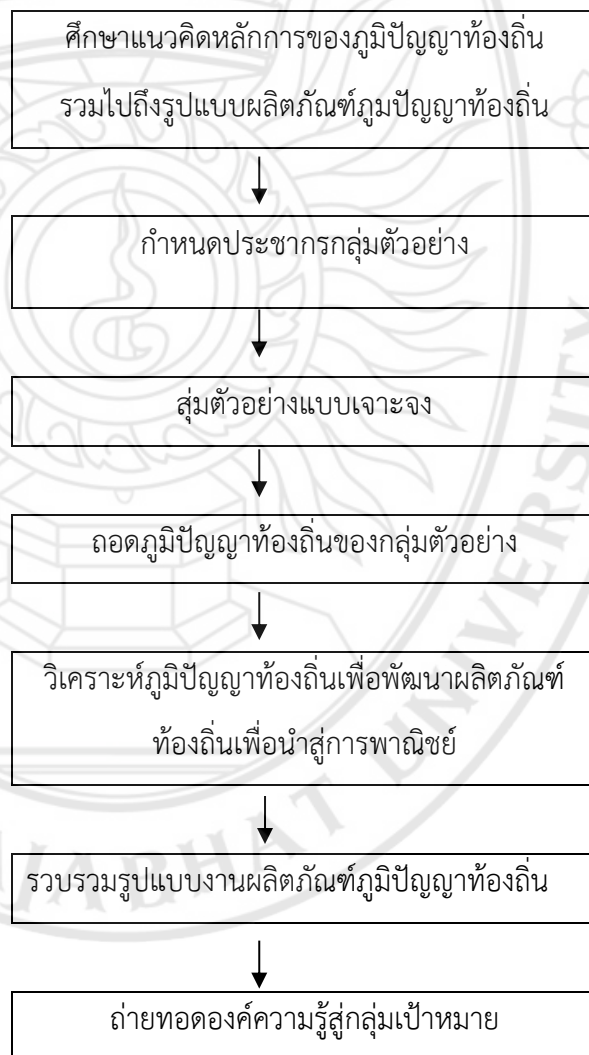
3.7 ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเป้าหมาย ณ.หมู่บ้านกลุ่มเป้าหมาย

3.8 ประเมินผล

1) ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่การศึกษางานวิจัย ได้แก่ อ.สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

2) ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น งานประเภทการแต่แผ่นโลหะ (แผ่นแร่) อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

4. ทฤษฎี สมมุติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

- 5.1 ศึกษาแนวคิด หลักการของภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการตีแผ่นแร่ รวมไปถึงผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอสันกำแพง
- 5.2 กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
- 5.3 สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากประชากรในจังหวัดเชียงใหม่
- 5.4 วิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับตัวผลิตภัณฑ์ตัวอย่าง ณ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- 5.5 วิเคราะห์รูปแบบของผลิตภัณฑ์กับงานภูมิปัญญา รวมถึงวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น
- 5.6 ทำหุ่นจำลองเพื่อการนำเสนอชิ้นงานพร้อมการจัดวางเพื่อการสำรวจความพึงพอใจ
- 5.7 ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเป้าหมาย ณ หมู่บ้านภายในเขตพื้นที่อำเภอสันกำแพงโดยการนำเสนอชิ้นงานตัวอย่างเครื่องเรือน หรือการจัดนิทรรศการ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการวิจัยครั้งนี้

- 6.1 รู้ถึงแนวคิด หลักการของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมไปถึงผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอสันกำแพง
- 6.2 ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอสันกำแพงเพื่อการพาณิชย์และเพิ่มศักยภาพในการออกแบบ และการผลิต
- 6.3 ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เครื่องเรือน ให้แก่ชุมชนและผู้สนใจ

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

- 7.1 เครื่องเรือน หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้งานภายในบ้านพักอาศัย
- 7.2 การตีแผ่นแร่ หมายถึง การตี หรือตอกเครื่องมือดุนลายลงไปบนแผ่นโลหะ เช่น แผ่นเงิน แผ่นสแตนเลส แผ่นอลูมิเนียม หรือแผ่นโลหะที่มีความบาง ให้เกิดลวดลายตามแบบช่างตี